

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 31 januari 1934 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.

Genom en den 12 januari 1934 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 56, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen följande förslag till

Lag

om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har i främmande stat rätten att förfoga över betalningsmedel inskränkts, äge Konungen, i den mån så prövas nödigt för vinnande av betalningsutjämning (clearing), efter hörande av fullmäktige i riksbanken förordna, att den, som är betalningsskyldig för vara, härrörande från den främmande staten, eller eljest är pliktig att utgiva betalning för fordran, som tillkommer någon i den staten eller som från sådan fordringsägare övergått å annan, skall fullgöra betalningsskyldigheten

a) om clearingavtal slutits med den främmande staten, genom att på villkor, som stadgas i avtalet, inbetala beloppet i riksbanken eller i annan av Konungen angiven bank eller ock i särskild för ändamålet inrättad kassa; samt

b) i annat fall genom beloppets insättande i bank eller kassa, varom under a) förmäles, å räkning, varöver förfogande icke må ske i vidare mån än Konungen bestämmer.

I förordnande, som nu sagts, äge Konungen föreskriva, att betalningen skall fullgöras i svenskt mynt.

2 §.

I fall då förordnande meddelas om insättning av medel å räkning, som i 1 § under b) avses, äge Konungen, där omständigheterna därtill föran-

leda, tillika förordna, att den, som har fordran hos någon i den främmande staten men på grund av där vidtagna inskränkningar i rätten att förfoga över betalningsmedel ej kan erhålla betalning, skall äga utbekomma betalning av insatta medel mot det att han för clearing av fordringar, för vilkas gäldande insättningar skett, avstår så mycket av sin egen fordran, som svarar mot uppburet belopp.

3 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för verkställande av förordnande, varom ovan sägs, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet och gäller tills vidare till och med den 30 juni 1935.

Genom denna lag upphäves lagen den 10 mars 1933 (nr 73) angående fortsatt giltighet av lagen den 17 juni 1932 (nr 244) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Genom lag den 17 juni 1932 (nr 244) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet har Konungen bemyndigats att, därest i främmande stat rätten att förfoga över betalningsmedel inskränkts, i den mån så prövas nödigt för vinnande av betalningsutjämnning (clearing), efter hörande av fullmäktige i riksbanken förordna, att den, som på grund av köp eller eljest är pliktig att erlagga betalning till någon i den främmande staten, skall fullgöra betalningsskyldigheten

a) om clearingavtal slutits med den främmande staten, genom beloppets inbetalande i riksbanken på villkor, som stadgas i avtalet; samt

b) i annat fall genom beloppets insättande i riksbanken eller i annan av Konungen angiven bank å räkning, varöver borgenären icke må förfoga i vidare mån än Konungen bestämmer.

Tillika har Konungen genom lagen bemyndigats att meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för verkställande av förordnande, varom ovan sagts.

Lagen, som trädde i kraft genast efter utfärdandet och skulle gälla tillsvidare till och med den 31 mars 1933, har genom lag den 10 mars 1933 (nr 73) erhållit fortsatt giltighet till och med den 31 mars 1934.

Då lagbestämmelserna således upphöra att gälla vid sistnämnda tidpunkt, har inom handelsdepartementet till övervägande upptagits frågan om utsträckande av lagens giltighetstid. I samband därmed har även

ansetts böra komma under omprövning, huruvida vid en fortsatt lagstiftning å ifrågavarande område nu gällande bestämmelser böra ändras eller utvidgas.

Inom departementet har därvid upprättats en promemoria i ämnet, jämte utkast till ny lag om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet.

Över utkastet, vilket frånsett vissa redaktionella jämkningar överensstämmer med det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget, hava kommerskollegium, traktatberedningen och generaltullstyrelsen ävensom fullmäktige i riksbanken avgivit utlåtanden. På föranstaltande av kommerskollegium hava därjämte styrelsen för Sveriges allmänna exportförening samt handelskammaren i Göteborg, Stockholms handelskammare och Skånes handelskammare yttrat sig i ärendet.

Efter en redogörelse för de inkomna yttrandena anför föredragande departementschefen, statsrådet Ekman, i propositionen:

»De befogenheter, vilka genom ifrågavarande lagstiftning tillerkänts Kungl. Maj:t, hava ännu icke vid något tillfälle behövt tagas i anspråk, men med hänsyn till det handelspolitiska läget finner jag det önskvärt, att dylika befogenheter alltjämt stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att lagstiftningen erhåller förlängd giltighet. I samband härmed synes böra övervägas att i vissa avseenden utvidga den åt Kungl. Maj:t givna fullmakten. Den inom handelsdepartementet upprättade promemorian med tillhörande utkast till ny lag i ämnet har tagit sikte på önskvärdheten härav.

Den mest betydelsefulla ändringen i förhållande till nuvarande lagstiftning innefattas i den föreslagna befogenheten för Kungl. Maj:t att förordna om s. k. tvångsclearing, varigenom möjliggöres för borgenär, som på grund av valutarestriktioner i en främmande stat ej kan erhålla betalning för sin fordran, att på visst villkor erhålla betalning av de med stöd av lagen spärrade medel, som tillkomma borgenärer i den främmande staten. Innebörden härav är, att Kungl. Maj:t skulle icke blott, såsom hittills, äga befogenhet att under angivna betingelser spärra utländska borgenärers fordringar i Sverige utan därjämte hava i sin hand att under vissa förutsättningar tvångsvis förfoga över på sådant sätt här i landet spärrade betalningsmedel.

I syfte att bereda möjlighet att förhindra kringgående av eventuellt clearingförfarande har vidare föreslagits, att förordnande om fullgörande av betalningsskyldighet skall kunna avse fall, då sådan skyldighet föreligger beträffande vara, härrörande från den främmande stat, gentemot vilken förordnandet är riktat, alltså oberoende av om betalningsskyldigheten skall fullgöras mot någon i nämnda stat eller mot någon i annat land. Samma syfte tjänar det föreslagna förtydligandet, att förordnande skall kunna avse jämväl betalningsskyldighet gentemot någon, å vilken den ursprunglige fordringsägaren överlätit sin fordran.

Slutligen framhålles i promemorian, att möjligheten att för clearingförfarande anlita annan bank än riksbanken bör utsträckas till att avse jämväl fall, då clearingavtal slutits, samt att möjlighet bör öppnas att för ändamålet inrätta särskilt clearinginstitut, varjämte föreslås uttrycklig föreskrift om att förordnande enligt lagen skall kunna innefatta, att betalning skall ske i svenskt mynt.

Samtliga i ärendet hörda myndigheter och organisationer, vilka uttalat sig angående förevarande spörsmål, hava tillstyrkt de föreslagna ändringarna.

För egen del instämmer jag i de synpunkter, vilka kommit till uttryck i promemorian. Jag finner ur beredskapssynpunkt synnerligen angeläget, att Kungl. Maj:t äger en vidsträckt handlingsfrihet å ifrågavarande område. De föreslagna utvidgningarna av lagen anser jag vara väl motiverade. Jämväl övriga i promemorian upptagna förslag till ändringar synas mig böra genomföras.»

Utskottet. Det handelspolitiska läget har redan år 1932 föranlett statsmakterna till lagstiftning angående fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet. Den nu föreslagna lagen utgör ytterligare ett steg i samma riktning. Utskottet delar väl de betänkligheter, som under ärendets behandling framförts mot inskränkningarna i näringslivets normala former, men på grund av det förhandenvarande läget anser utskottet dock oundgängligen nödvändigt, att Kungl. Maj:t erhåller de vidgade befogenheter, förslaget avser. Därvid förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t vid förordnande om tvångsclearing äger frihet att pröva den erforderliga omfattningen av clearingen.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 30 januari 1934.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Anderson* i Hägelåkra, *Klefbeck*, *Bissmark*, *Öhman*, *Brantling*, *Karlsson* i Gillberga och *von Heland*;

från andra kammaren: herrar *Linnér*, *Lindqvist*, *Hedlund* i Östersund, *K. A. Westman*, *Sjögren*, fru *Östlund*, herr *Olsson* i Rimforsa och fröken *Wellin*.